

UREĐIVANJE MEĐA U UPRAVNOM I SUDSKOM POSTUPKU

Ljubomir MADŽARAC — Glina*

SAŽETAK. U radu je opisana tehnika rada pri uređivanju međa u upravnom i sudskom postupku. Kako u općinskom organu uprave nadležnom za geodetske poslove geodetski stručnjak svakodnevno obavlja taj posao, on mora poznavati niz zakonskih i pravilničkih propisa u vezi s tom važnom djelatnošću. U radu se preporučuje praktičan postupak prilikom obnavljanja, uređivanja i obilježavanja međe. Na kraju obrazlaganja daje se definicija međe.

1. UVOD

Uređivanje međa je zadatak na koji je geodetski stručnjak koji radi na poslu održavanja geodetske izmjere i katastra zemljišta gotovo svakodnevno upućen. On pri obavljanju tog zadatka mora strogo poštovati niz odredbi iz različitih geodetskih tehničkih pravilnika. Na taj način, s jedne strane, osigurava kvalitetu i pravilnost svog rada, a s druge strane, poštujući niz pravnih odredbi vezanih uz među i njezino uređivanje, on ujedno pazi da se ne bi povrijedila prava zainteresiranih osoba. Prema postojećim propisima i praksi, uređivanje međa se danas vrši na osnovi pravila upravnog i sudskog izvanparničnog i parničnog postupka.

2. VAŽEĆA TEHNIČKA PRAVILA U POSTUPKU UREĐIVANJA MEĐA

U članovima 80. do 90. Pravilnika (1930) propisana su važeća tehnička pravila na osnovi kojih će se obaviti »premjeravanje u cilju obnove posjedovnih granica na temelju katastarskih planova«.

Tim pravilnikom je propisano da se izmjera u cilju obnove međa može poduzeti samo u onim krajevima gdje su katastarski planovi pouzdani ili ako je izmjera izvršena, odnosno obnovljena posljednjih godina, i to samo u slučajevima kad svi zainteresirani pristaju na obnovu. Obnova međa vrši se jedino po zahtjevu vlasnika, a ni u kojem slučaju na traženje plodouživaoca.

* Ljubomir Madžarac, dipl. inž., Općinska uprava za katastar i geodetske poslove Glina, Žrtava fašizma br. 25.

U općinama s novom ili obnovljenom katastarskom izmjerom obnova međa će se obaviti na osnovi podataka upisanih u detaljnim skicama i drugim dokumentima. Pod obnovom međa jedne parcele podrazumijeva se: — prijenos oblika odnosne parcele iz plana na teren s istim podacima pomoću kojih je svojevremeno bilo obavljeno i kartiranje. Pri obnovi međa na većoj površini, radi njihova obilježavanja vidljivim i trajnim biljegama, mora se razviti poligonska mreža, ako ona nije ranije postojala. Treba se uzeti u obzir usuh papira, a eventualna odstupanja (ako su u granicama dozvoljenih), izjednačit će se kako je to propisano za radove pri novoj katastarskoj izmjeri. Točnost tako obavljene obnove međa mora biti takva da se naknadnim kontrolnim snimanjem i kartiranjem odnosne parcele dobije isti oblik koji ona ima na katastarskom planu.

U općinama za koje je katastarska izmjera obavljena grafičkom metodom mjerenja obnova međa na osnovi katastarskih planova može se obaviti samo u slučaju ako za odnosnu parcelu ili skupinu parcela postoji skica mjerenja s numeričkim podacima. Pri tome se misli na skice što su ih ranije izradile ovlaštene osobe u toku održavanja katastra zemljišta i na osnovi kojeg je to naknadno mjerenje ucrtano na katastarskim planovima i provedeno kroz knjižni dio katastarskog operata. Ako ne postoji nikakva skica mjerenja niti kasnije izrađen plan, obnova se može izvršiti samo na onim parcelama za koje se već unaprijed znade da se oblik tih parcela u prirodi slaže s katastarskim planom, a to će se utvrditi saslušavanjem vlasnika parcela koji podnose podatke s navedenim odstojanjem na terenu. Ako su razlike između katastarskog plana i stvarnog stanja na terenu u odnosu na dimenzije parcela znatne, katastarska uprava ne smije obnoviti među čak ako stranke pri saslušavanju i daju svoj pristanak. Ovakvi slučajevi rješavaju se nagodbom u izvanparničnom sudskom postupku ili pred mirovnim vijećima mjesnih zajednica.

Ako se u toku mjerenja u svrhu obnove međa nađe na pogreške na katastarskim planovima, koje prekoračuju granice dozvoljenih odstupanja i koje se ne smiju podijeliti na mjerene parcele, to se mora saopćiti strankama. Ako stranke pismeno izjave da pristaju na podjelu uočene pogreške na sve parcele razmjerno stranama ili površini parcele koja je predmet obnove, onda se može obnova međe obaviti, ali pod uvjetom da nitko ne preuzima nikakvu odgovornost koja bi nastala zbog podjele te pogreške. Ovo se mora naročito istaći u zapisniku, sačinjenom na lice mjesta i potpisanom od svih zainteresiranih stranaka. Ako stranke ne pristaju na podjelu pogreške, mjerenje se obustavlja, a stranke snose sve troškove oko izlaska mjernika na lice mjesta.

U općinama s nepouzdanim, zastarjelim i neupotrebljivanim katastarskim planovima, ili s takvima na kojima se promjene uopće nisu provodile, ili ako su promjene provodila nestručna lica, ili konačno u krajevima gdje postoje katastarski planovi u sitnijem mjerilu od 1:2880, a grafičkog su porijekla, katastarske uprave ne smiju obavljati obnovu posjedovnih međa na osnovi katastarskih planova.

Sve troškove oko izlaska na lice mjesta radi obnove posjedovnih međa snose zainteresirane osobe.

Svakako da se navedene odredbe Pravilnika (1930) mogu podvrći kritici zbog nekih nepreciznosti kao i zbog izvjesne inkompatibilnosti i nedorečenosti, ali to nam nije cilj. Možemo jedino zaključiti da se prema odredbama obnova

međe može provesti samo u onim krajevima gdje postoje pouzdani katastarski planovi izrađeni u posljednje vrijeme, i to uz prethodni pristanak svih zainteresiranih vlasnika. U načelu se ne mogu uspostavljati međe na temelju nepouzdanih katastarskih planova starog datuma, već jedino na traženje i u suradnji s sudskim organima, što drugim riječima znači u izvanparničnom sudskom postupku (Ungarov 1957).

3. ODREĐIVANJE MEĐA U UPRAVNOM POSTUPKU

3.1. Podnošenje zahtjeva

Prilikom određivanja (obnavljanja) međa u upravnom postupku geodetski stručnjak treba postupati u smislu propisa Zakona o općem upravnom postupku (Zakon 1986).

Na osnovi odredbi čl. 5. i čl. 134. tog zakona, kao i na osnovi člana 80. stav 1. u Pravilniku (1930), sve zainteresirane stranke u postupku obnavljanja međa trebale bi doći u katastarski ured i u zapisnik izjaviti da se ne protive da geodetski stručnjak, na osnovi podataka iz katastarskog operata, obavi uviđaj na licu mjesta i odredi međe.

U članu 16. Zakona o mirovnim vijećima (1978) propisano je da mirovna vijeća, kao samoupravni sudovi u mjesnim zajednicama, mogu posredovati radi smirivanja i rješavanja spora između radnih ljudi i građana u sporovima oko uređivanja međe.

Prema tome, ako međa nije sporna i sve zainteresirane stranke pristaju da nju odredi (obnovi) geodetski stručnjak, na osnovi podataka iz katastarskog operata na licu mjesta, to treba zapisnički konstatirati na mirovnom vijeću nadležne mjesne zajednice, a zapisnik treba biti vlastoručno potpisan od svih zainteresiranih stranaka i ovjeren od mirovnog vijeća. Tako ovjeren zapisnik treba priložiti uz zahtjev za izlazak na lice mjesta radi obnavljanja međa.

Ako je međa sporna, čl. 27. točka 17. u Pravilniku (1930) propisuje da se prijave o premjeravanju spornih slučajeva, spornih granica i međa uopće ne uzimaju u postupak, a ako su podnesene pismene prijave imaju se odbiti, a stranke uputiti nadležnim vlastima za rješavanje tih sporova. Međutim, katastarske uprave su dužne postupati prema Zakonu o općem upravnom postupku (1986), te ako je međa sporna, a podnesen je zahtjev za njeno obnavljanje, treba donijeti zaključak kojim će se odbaciti zahtjev zbog nenadležnosti na osnovi člana 144. stav 1. u vezi s članom 66. stav 3 tog zakona, a stranke se imaju uputiti na nadležni samoupravni sud (mirovno vijeće u mjesnoj zajednici u kojoj žive) ili sud opće nadležnosti.

U članu 19. slovo i) Pravilnika iz 1930. propisano je da se na katastarskim planovima provode promjene površina parcele zbog promjene granica na osnovi poravnanja u spornim slučajevima. Ako nakon poravnanja u spornim slučajevima ili uređivanja sporne međe nastane na zemljištu promjena koja utječe na podatke upisane u katastarskom operatu na osnovi člana 66. stav 1. u vezi s čl. 68. Zakona o geodetskoj izmjeri (1974, 1978), stranke u obrazloženju zaključka treba obavezati da u roku od trideset dana od dana pravomoćnosti presude prijave nastalu promjenu općinskom organu uprave nadležnom za geodetske poslove.

3.2. Rješavanje zahtjeva prema tehničkim pravilima i upravnom postupku

3.2.1. Priprema podataka za obnavljanje međa

Geodetski stručnjak prilikom rješavanja zahtjeva za obnavljanje međa obavlja dio posla u uredu, a dio uviđajem na licu mjesta. Uredski dio posla obuhvaća:

- prikupljanje i određivanje podataka pogodnih za iskolčavanje predmetne međe na licu mjesta,
- obavještanje stranaka zaključkom o danu i vremenu uviđaja; ako je zahtjev za obnavljanje međe ispravno podnesen, potrebno je utvrditi slijedeće:
- kada je snimljena predmetna međa, tj. da li u postupku katastarske izmjere ili u postupku njena održavanja,
- kojom je metodom obavljeno detaljno snimanje terena na osnovi kojeg je izrađen radni original katastarskog plana,
- pouzdanost i mjerilo radnog originala katastarskog plana na kojem je međa kartirana (iscrtana),
- postoje li numerički podaci za obnavljanje međe.

S obzirom na navedeno, obnova međe može biti obavljena na osnovi:

- numeričkih podataka iz detaljnih skica mjerenja,
 - elemenata za iskolčavanje određenih grafički s katastarskog plana.
- Numerički podaci potrebni za obnavljanje međe mogu postojati:
- na detaljnim skicama mjerenja izrađenim prilikom numeričke katastarske izmjere,
 - na detaljnim skicama mjerenja izrađenim u postupku održavanja katastarske izmjere,
 - na fotoskicama, snimkama dešifriranim poslije aerofotogrametrijske katastarske izmjere,
 - na nacrtima ovlaštenih osoba izrađenim prilikom dioba (parcelacija), u zbirkama isprava zemljišno-knjižnih odjela općinskih sudova.

Ako postoje numerički podaci o međi koju treba obnoviti, potrebno je te podatke usporediti sa stanjem predmetnog detalja na katastarskom planu radnog originala. Površine čestica, izračunate na osnovi postojećih numeričkih podataka, treba usporediti s površinama iz popisa čestica. Razlike koje se pojavljuju moraju biti u granicama dozvoljenih odstupanja.

Ako ne postoje numerički podaci potrebni za obnavljanje međe, tada se potrebni elementi za iskolčavanje određuju grafički s radnog originala katastarskog plana. Preporučuje se da se dužine određuju pomoću milimetarskog razmjernika, bez obzira na mjerilo katastarskog plana, nadalje da se poprave za usuh papira, a ako postoje slojni planovi, da se eventualno poprave i za redukciju na horizont. Uvjeti koje elementi za obnovu, tj. iskolčavanje međe trebaju osigurati jesu postizanje zadovoljavajuće točnosti i na taj način održavanje između stvarnog stanja na terenu i stanja prikazanog na katastarskim planovima, bez obzira koja će se geodetska metoda iskolčavanja primijeniti (Pravilnik 1930).

Prikupljene podatke treba upisati u priručnu skicu da se mogu lakše iskoristiti prilikom uviđaja na licu mjesta.

Zainteresirane stranke treba zaključkom obavijestiti o danu i vremenu uviđaja kao i o tome da će se u slučaju nedolaska jedne od njih u zakazano vrijeme na mjesto uviđaja smatrati da se ta stranka protivi obnavljanju međe

i da će se zaključkom odbaciti njihov zahtjev, a stranke radi udovoljavanja zahtjevu uputiti na nadležni sud. Također, u zaključku treba navesti da stranke na mjesto uviđaja donesu propisane oznake kojima će se međa na terenu obilježiti, da se u slučaju loših vremenskih uvjeta uviđaj neće obaviti, te da će se novi uviđaj na terenu ponovo pismeno zakazati.

3.2.2. Uviđaj i iskolčavanje (određivanje) međa

Kako prilikom uviđaja geodetski stručnjak sam vodi postupak, to osim što treba obnoviti među što kvalitetnije, mora posebnu pažnju obratiti na pravni dio postupka, koji proizlazi iz Zakona o općem upravnom postupku, kao i na pravilničke odredbe navedene u Pravilniku iz 1930. Uviđaj će se obaviti na licu mjesta ako je dostava zaključka svim zainteresiranim stranama uredno iskazana. Kad geodetski stručnjak dođe na mjesto uviđaja, najprije će utvrditi da li su pristupile sve zainteresirane stranke. Ako neka nije pristupila, ne preporučuje se provođenje daljnjeg postupka, već se treba to zapisnički konstatirati, a postupak prekinuti i stranke uputiti na sud.

Prilikom uviđaja najvažnije je obaviti brzo i točno orijentaciju, tj. odrediti pravac sjevera. Drugo, treba dobro rekognoscirati mjesto uviđaja i identificirati polazne točke mjerenja. Nije potrebno napominjati da te točke, otkrivene na terenu, moraju biti identične sa svojim grafičkim prikazom na katastarskom planu. Ako se, pak, radi o numeričkim podacima izmjere koji će biti iskorišteni za obnavljanje međa, treba otkriti poligonsku i linijsku mrežu s koje je obavljeno prvobitno snimanje detalja, kao polazne točke za obnavljanje međa. Znači da čvrste polazne točke mjerenja mogu biti: međne točke, lomne točke međe, trigonometrijske, poligonske i linijske točke. Položaj otkrivenih polaznih točaka mjerenja treba osigurati pomoću kontrolnih odmjeravanja od drugih međa i postojećih objekata. Točnom identifikacijom, odnosno otkrivanjem polaznih točaka mjerenja, već je obavljen velik dio posla.

Ako su pristupile sve zainteresirane stranke, postupak će se provesti na slijedeći način:

- najprije se obave sva potrebna mjerenja u odnosu na među kako je ona nadena na terenu u času početka uviđaja. Ti se podaci registriraju na preglednoj skici, koju geodetski stručnjak vodi tokom cijelog uviđaja,
- ustanovljeni se podaci usporede s podacima iz katastarskog operata (priručna skica), a eventualne razlike moraju biti u granicama dozvoljenih odstupanja za mjerenje dužina strana, pravaca i kutova (čl. 81. stav 3.) Pravilnika iz 1930., te se potom odluči da li će se obaviti obnavljanje međe s obzirom na odredbu čl. 83. stava 4. u kojoj je rečeno da se obnova međe ne smije obaviti ako su razlike između katastarskog plana i stvarnog stanja u odnosu na površinu i dimenzije parcela znatne,
- obavi se iskolčavanje odnosne međe na osnovi podataka iz katastarskog operata najprikladnijom metodom iskolčavanja (navedene u Janković 1968. s obzirom na konfiguraciju terena, zahtijevanu i moguću točnost i ekonomičnost postupka. Iskolčavanje međe može se i mora obaviti najmanje istom točnošću koja je primijenjena prilikom prvotne katastarske izmjere i izrade katastra zemljišta. Tako se održava sklad između stvarnog stanja na terenu i stanja prikazanog na katastarskim planovima (Zakon o geodetskoj izmjeri). Elementi na osnovi kojih je obavljeno iskolčavanje registriraju se na skici mjerenja,

- obavi se obilježavanje svih lomnih točaka iskolčene međe propisanim vidljivim i trajnim međnim biljegama,
- zainteresiranim strankama pokaže se na terenu koje lomne točke (međne biljege) određuju međnu liniju koja proizlazi iz podataka katastarskog operata,
- zainteresirane stranke treba upitati da li pristaju na pokazanu i obilježenu među prema podacima iz katastarskog operata, te ako pristaju na tu među, da se o tome sastavi zapisnik, koji stranke trebaju vlastoručno potpisati, u zapisniku treba opisati pokazanu i obilježenu među, a sam zapisnik sastaviti kao nagodbu prema odredbama člana 134. u Zakonu o općem upravnom postupku,
- ako stranke ne pristaju na pokazanu i obilježenu među prema podacima iz katastarskog operata, o tome treba također sastaviti zapisnik, koji stranke trebaju vlastoručno potpisati. U njemu treba opisati pokazanu i obilježenu među, navesti razloge zbog kojih stranke ne pristaju na pokazanu među, upozoriti stranke na to da su se prethodno na mirovnom vijeću mjesne zajednice sporazumile oko toga da će poštovati među koju geodetski stručnjak pokaže, te ako one i dalje ne pristaju, uputiti ih na nadležni sud, tretirajući nastalu situaciju kao spornu.

Na kraju treba navesti da spis o određivanju međa u upravnom postupku sačinjavaju:

- zahtjev sa zapisnikom o sporazumu stranaka na mirovnom vijeću mjesne zajednice,
- pregledna skica mjerenja koja će prikazivati predmetnu među kako je ona nađena na terenu u času početka uviđaja, kao i iskolčenu među koja proizlazi iz podataka katastarskog operata,
- zapisnik o obavljenom uviđaju.

U prilog vođenju ovakvog praktičnog upravnog postupka ide i sudska praksa. Prema rješenju Okružnog suda u Sisku broj: Gž-123/1989-3 proizlazi: »... ako su stranke izvanjudskom nagodbom uredile svoje odnose u vezi sa spornom međom..., onda takvu nagodbu treba respektirati...« Prema rješenju Okružnog suda u Bjelovaru br. Gž-1626/80 proizlazi da se: »... međa ne može utvrđivati po mapalnom stanju ukoliko se stranke o tome ne sporazume...« Dakle, geodetski stručnjak može obnoviti među na osnovi podataka iz katastarskog operata samo ako se sve zainteresirane stranke o tome nagode. Tako pokazana međa bit će pravomoćna tek kad se na terenu pokaže i obilježi na osnovi podataka iz katastarskog operata, a sve zainteresirane stranke izjave da na takvu među pristaju i o tome potpišu zapisnik.

Ako su međašni znaci između dvaju zemljišta uslijed ma kakvih okolnosti tako povrijeđeni da bi se moglo dogoditi da se nikako neće moći raspoznati ili ako se međe uopće više ne raspoznaju ili su sporne, onda se međa uređuje u sudskom izvanjudničnom postupku (Kralj 1960, Žuvela 1982). U tom postupku geodetski stručnjak je suradnik suda — vještak, a njegov zadatak je da na licu mjesta pruži sudu podatke o tome gdje se nalazi međa parcele prema podacima iz katastarskog operata, da utvrdi veličinu i vrijednost sporne površine, da sudu dade nalaz i mišljenje u odnosnom izvanjudničnom postupku, da sačini preglednu skicu premjeravanja odnosnog zemljišta, kako je ono nađeno na terenu u času početka uviđaja, a u koju ucrtava i među kako je ona uređena od strane suda.

4. UREĐIVANJE MEĐE U SUDSKOM POSTUPKU (PRAKSI)

4.1. Spor oko međe i način njegova rješavanja

Nesklad između pravnog i faktičnog stanja na nekom graničnom komadu zemljišta, što nazivamo spor oko međe, sudska praksa rješava na tri načina: vlasničkom parnicom, parničnim postupkom smetanja posjeda i izvanparničnim postupkom uređivanja međa. Prva dva načina spadaju u opću zaštitu privatno-pravnog poretka, a treći dolazi u obzir kod nesklada između susjednih zemljišta (Kralj 1960).

Materijalnopravnu podlogu izvanparničnog postupka za »obnavljanje međa« daje čl. 24. Uvodnog zakona o sudskom vanparničnom postupku iz 1934. godine. On određuje obnavljanje i ispravljanje međa kao dva bitno različita pravna postupka u vezi s međom.

a) Pravno stanje može biti poremećeno jednostrano po susjedu počinitelju ili »uslijed ma kakvih okolnosti« i izaziva neku novu među, što je povezano s promjenom posjedovnog stanja na nekom dijelu susjednih zemljišta. Drugi susjed ne priznaje to stanje međe i zahtijeva međnu liniju po svom shvaćanju. Ove dvije nove međe — od kojih jedna može biti identična s pravnom, zatvaraju »spornu površinu«. Naši propisi nazivaju rješavanje ovakvog spora »ispravljanje međa«. U slučaju kad je dotadašnja zajednička međa vidljiva i postoji, ali je sporna, također je uključen zahtjev za mijenjanjem posjedovnog stanja na nekom dijelu zemljišta, pa se rješavanje i ovakvog spora naziva »ispravljanje međa«.

b) Kad su međni znaci tako oštećeni da bi se moglo dogoditi da se oni nikako neće moći raspoznati, a međa je još vidljiva i nije sporna (i postoji iako možda diskontinuirano), spornog dijela zemljišta nema pa, prema tome, ni promjene posjedovnog stanja, po čemu se ovaj slučaj bitno razlikuje od prvog i naziva se »obnavljanje međa«.

U odredbama Zakona o sudskom vanparničnom postupku iz 1934. godine od paragrafa 275. do paragrafa 283. propisan je postupak (procesualni dio) za uređivanje međe, a izraz »uređenje međe« se upotrebljava kao zajednički naziv za ispravljanje i obnavljanje međa. Kao način uređivanja međa pravna pravila iz člana 24. i 25. bivšeg UVP-a, odnosno iz paragrafa 275. do 283. bivšeg VP-a, određuju uređivanje međa (kao pravno pitanje) prema:

a) jačem pravu — ako stranka može na spornom zemljištu ostvariti svoje jače pravo u izvanparničnom postupku;

b) posljednjem mirnom stanju posjeda;

c) u pravičnoj ocjeni suda, ako se međa ne može urediti ni na jedan od dva naprijed navedena načina, sporna se međašna površina dijeli (Žuvela 1982). Sam postupak završava odlukom s istodobnim njezinim izvršenjem. Sudac mora na licu mjesta obilježiti utvrđenu među biljegama i na licu mjesta izdati odluku s obrazloženjem glavne stvari i troškova. U pogledu troškova propisi određuju da ih stranke snose po mjeri svojih međnih linija, što znači, ako su samo dva susjeda, svaki u polovici. Odluka postavlja rok za žalbu i uputu strankama da u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti ove odluke mogu ostvariti svoje jače pravo parnicom (vlasničkom tužbom) (Kralj 1960).

Pravna pravila ne poznaju kao način uređivanja međa utvrđivanje međa prema katastarskom planu. Katastarski planovi su jedno od mogućih dokaznih

sredstava u postupku za uređivanje međa. Međutim, ovdje treba navesti dva pravna shvaćanja:

a) Građanskog odjela Vrhovnog suda Hrvatske na sjednici održanoj dana 20. 12. 1976. god.: 1. Uređivanje međa na području za koje nije donesen provedbeni urbanistički plan, odnosno za koje je donesen ali nije realiziran, vrši se po pravnim pravilima iz čl. 24. i 25. bivšeg UVP-a, odnosno iz paragrafa 275. do 283 bivšeg VP-a.

U postupku uređivanja međa na području za koje je provedbeni urbanistički plan realiziran sud je vezan granicama parcela koje su utvrđene ostvarenim provedbenim planom. Sam postupak se vodi prema pravnim pravilima kao u slučaju pod točkom 1. Dakle, sud je na području za koje je provedbeni plan ostvaren vezan površinom, oblikom i granicama parcela utvrđenima u provedbenom planu jer se pretpostavlja da se može osigurati točna rekonstrukcija međe kakva je bila u času nastajanja nove parcele (Žuvela 1982).

b) U rješenju Gž-1626/80. Okružnog suda u Bjelovaru način uređivanja međa na temelju podataka iz katastarskog operata je dopušten, ali »... jer se međa ne može utvrditi po mapalnom stanju ukoliko se stranke o tome ne sporazume...«. To znači da sud može urediti među na temelju podataka iz katastarskog operata samo onda kad stranke na to pristanu nakon što mjernik pokaže među na temelju podataka iz katastarskog operata. Dakle, u slučaju kad geodetski stručnjak rekonstruirao među na temelju podataka u parcelacijskom elaboratu ostvarenog provedbenog urbanističkog plana, odnosno kad se stranke sporazume nakon što im je mjernik pokazao među na temelju podataka iz katastarskog operata, sud može pravno verificirati odnosnu među. Izvan toga sud, u pravilu, nema ovlaštenja da »pokazuje među po mapi«, odnosno da uređuje među na temelju podataka iz katastarskog operata. Također treba reći da, kad geodetski stručnjak obilježi među na osnovi podataka u parcelacijskom elaboratu realiziranog provedbenog urbanističkog plana, ne mogu se suprotstavljene stranke nagoditi oko međe drugačije nego što je to geodetski stručnjak već utvrdio jer bi se time obavila nova parcelacija i promijenio provedbeni urbanistički plan.

4.2. Geodetski stručnjak kao vještak prilikom uređivanja međa

Iz definicije geodezije kao znanosti proizlazi da ona treba na osnovi podataka registriranih na katastarskim planovima i u ostalim dijelovima katastarskog operata uvijek dovoljno točno rekonstruirati stanje koje je prikazano na katastarskim planovima i upisano u ostalim dijelovima katastarskog operata. Iz tog jednostavnog razloga i stranke smatraju da je određivanje međe na osnovi podataka iz katastarskog operata izvorno, najtočnije i jedino moguće. U praksi prilikom uređivanja međe i sudac, kao voditelj postupka, često se oslanja na iskaz mjerničkog vještaka i na podatke iz katastarskog operata. Ovakav stav suca nije opravdan jer ga postojeća pravila i propisi sudskog izvanparničnog postupka upućuju na drugačiji način uređivanja međa. Međutim, praksa pokazuje da su stranke sklone, u najviše slučajeva, vjerovati iskazu vještaka i podacima katastarskog operata, što opravdava postupak suca. Upravo to pokazuje da je posao geodetskog stručnjaka kao vještaka prilikom uređivanja međe specifičan i odgovoran posao, koji zahtijeva, osim poznavanja tehnike, i mogućnosti geodetske struke i poznavanje pravnih pravila, propisa i uloge vještaka prilikom uređivanja međa.

Prilikom uređivanja međe sudac može postavljati pitanje autentičnosti i mogućnosti katastarskog plana kao dokaznog sredstva s obzirom na mjerilo, ali nikako ne može govoriti o nekakvim nedostacima tehničkih postupaka izmjere, izrade i točnosti katastarskog operata, kao ni o nedostacima tehničkih postupaka koje je geodetski stručnjak primjenjivao prilikom iskolčavanja međe koja se uređuje. S druge strane, geodetski stručnjak ne može u postupku uređivanja međe nametati svoju odluku jer je on, kao što smo to već rekli, samo suradnik suda — vještak.

Za svako vještačenje geodetski stručnjak treba osigurati što kvalitetniju pripremu podataka da bi na mjestu uviđaja mogao dati potreban stručan i kvalitetan nalaz i mišljenje. S obzirom na pravo shvaćanje Vrhovnog suda Hrvatske, treba prilikom priprema podataka potrebnih za uređivanje međe utvrditi da li je odnosna međa nastala na temelju ostvarenog provedbenog urbanističkog plana ili nije. Sama priprema podataka potrebnih za uređivanje međe, odnosno za iskolčavanje međe na terenu, ne razlikuje se od postupka u 3.2.1., te ga nećemo ponavljati. Svakako da geodetski stručnjak ne treba obavještavati stranke o danu i vremenu uviđaja budući da je on u ovome postupku samo sudski vještak.

Prilikom uviđaja na licu mjesta geodetski stručnjak treba znati:

- da postupak uređivanja međa u sudskom izvanparničnom postupku vodi sudac,
- da sudac sam donosi konačnu odluku o međi i da je on sam obilježava na licu mjesta i opisuje je u rješenju,
- da je geodetski stručnjak u tom postupku samo vještak, dakle, suradnik suda.

S obzirom na to zadatak geodetskog stručnjaka kao vještaka u postupku uređivanja međa jest slijedeći:

- da obavi brzo i točno orijentaciju, tj. odredi pravac sjevera,
- da obiđe spornu među sa sucem i suprotstavljenim strankama i grafički registrira na preglednoj skici premjeravanja sve što su o spornoj međi kazale suprotstavljene stranke, a što sudac registrira u pismenom obliku u zapisniku.

Iz tih izjava suprotstavljenih stranaka obično se formira na terenu i na preglednoj skici premjeravanja geometrijski lik tzv. »sporna površina«, koju geodetski stručnjak u prisutnosti suca na skici obilježi velikim slovima abecede,

- da tokom cijelog uviđaja vodi preglednu skicu mjerenja;
- da obavi rekognosciranje mjesta uviđaja i identificira polazne točke mjerenja (međne točke, lomne točke međe, linijske, poligonske i trigonometrijske točke); ove polazne točke mjerenja treba osigurati na način da se s njih mogu obaviti i kontrolna mjerenja;
- da obavi sva potrebna mjerenja predmetne međe kako je ona nađena na terenu u času početka uviđaja, tj. kako su mu suprotstavljene stranke već pokazale predmetnu spornu među, i registrira ih na preglednoj skici mjerenja, na osnovi koje može obaviti kasnije kartiranje na katastarskom planu;
- da na temelju obavljenih mjerenja izračuna »spornu površinu« i prema potrebi procijeni njenu predmetnu vrijednost (Ungarov 1957), te da o dobitim vrijednostima obavijesti suca i suprotstavljene stranke;

- da podatke dobivene mjerenjem na terenu usporedi s podacima iz katastarskog operata (priručna skica), pri čemu razlike moraju biti u granicama dozvoljenih odstupanja za mjerenja dužina strana, pravaca i kutova (Pravilnik 1930);
- da, s obzirom na veličinu razlika, odluči da li se može obaviti iskolčavanje sporne međe na temelju podataka iz katastarskog operata (da li se može pokazati međa iz katastarskog plana);
- da obavi iskolčavanje sporne međe na osnovi elemenata podataka iz katastarskog operata najprikladnijom metodom iskolčavanja (Janković 1968) s obzirom na konfiguraciju terena, zahtijevanu i moguću točnost i ekonomičnost. Elementi na osnovi kojih je obavljeno iskolčavanje registriraju se na preglednoj skici mjerenja;
- da sucu i suprotstavljenim strankama pokaže, na licu mjesta, među iskolčenu na temelju podataka iz katastarskog operata, te da sudu dade nalaz i mišljenje o predmetu spora i točnosti katastarskog plana u odnosu na sam slučaj, te odgovori na eventualne prigovore i pitanja suprotstavljenih stranaka,
- da nakon što sud donese odluku i na licu mjesta obilježi među propisanim vidljivim biljegama, ili u slučaju nagodbe među suprotstavljenim strankama, tako obilježene međe, presuđene ili nagodene međne točke osigura kontrolnim odmjeravanjima od postojećih čvrstih objekata, za koje se pretpostavlja da će na terenu duže vrijeme postojati; to treba registrirati na preglednoj skici mjerenja kako bi se položaj tih presuđenih ili nagodjenih točaka kasnije mogao lako rekonstruirati.

U praksi se često događa da pravomoćno uređena međa odstupa od položaja odnosne međe ucrtanog na katastarskom planu, što u stvari znači da površine posjeda između kojih je pravomoćno uređena međa nisu identične s površinom posjeda u katastarskom operatu i zemljišnoj knjizi. Na osnovi člana 66. stav 1. Zakona o geodetskoj izmjeri promjene koje utječu na podatke upisane u katastarskom operatu treba provoditi u postupku održavanja katastarske izmjere, ali se to uglavnom ne radi. Opravdanje za ovakav postupak je u činjenici da se pravomoćnim uređivanjem međe u izvanparničnom postupku rješava problem pravca međe između dva posjednika, a ne uređuje pitanje vlasništva. Naime, pravomoćnim uređenjem međe dio parcele prelazi u posjed drugoga, što u stvari znači da bi trebalo taj dio parcele formirati kao zasebnu česticu, a u tom bi se slučaju na zemljištu u privatnom vlasništvu praktično mijenjao status vlasništva.

5. PRILOG DEFINICIJI MEĐE

Nema zemljišta bez međa. Postojanjem međa definirana su zemljišta (parcele) kao objekti prava jer dobivaju svojstvo stvari u pravnom smislu. Međama prostorno odvojena zemljišta (parcele) na kontinuiranom tlu jesu objekti prava jer imaju svoju posebnost (vlastitost) u vezi s ustanovom zemljišnih knjiga (Kralj 1960).

Kako nisu stvari ni tjelesne, ni netjelesne, međne linije kao »skoro nedostižne« matematičke veličine u pravom smislu (Božićnik 1984) ne mogu biti dio ničije imovine, niti objekti prava. S druge strane, zidovi, plotovi, kanali i

sl. jesu tjelesne stvari, te na taj način mogu biti objekti prava. Također, i međni znakovi (biljege), budući da imaju tijelo, objekti su prava i ne smiju se fizički dijeliti (Kralj 1960). Dakle, u pravnom smislu bitno se razlikuju točke koje predstavljaju međne znake (biljege) na terenu od drugih točaka međne linije. Biljegama su na terenu vidljivo obilježene karakteristične točke međnih linija zemljišta.

Među bi trebalo definirati kao prostornu granicu prava i ovlaštenja na određenom zemljištu. Tu treba imati u vidu da granična oznaka (biljega) ima tijelo, te da u pravnom smislu predstavlja stvar, dok to granična linija nema i nije stvar u pravnom smislu.

S obzirom na sve ovo među možemo definirati na slijedeći način: »Međa je idealna crta koja razdvaja zemljišta, a koju čine vidljive i trajne biljege (međni znaci) kojima je ona postojano određena.«

ZAHVALA

Najljepše zahvaljujem Marijanu Božićniku, dipl. inž., profesoru Ivanu Čučeku, sucu Branku Katiću i pristavu Z. k. odjela suda u Glini Živku Čučkoviću na ustupljenoj literaturi i praktičnim savjetima.

LITERATURA:

- Božićnik, M. (1984): Granica posjeda i vlasništva, Geodetski list, 1984, 4—6, 123—131.
 Janković, M. (1968): Inženjerska geodezija, I. dio, Tehnička knjiga, Zagreb 1968.
 Kralj, Z. (1960): Uređenje međa kod nas i drugdje, Zemljišna knjiga, 1960, 1—3, 36—46.
 Pravilnik o održavanju katastra u općinama u kojima je katastar izrađen na osnovu premera, VII deo II odeljak, Beograd 1930.
 Ungarov, B. (1957): Katastarski plan i geodetski stručnjak kao suradnik sudova, Geodetski list, 1957, 9—12, 266—304.
 Zakon o geodetskoj izmjeri i katastru zemljišta, Narodne novine SRH; br. 16/1974, 10/1978.
 Zakon o mirovnim vijećima, Narodne novine SRH, br. 14/1978.
 Zakon o općem upravnom postupku, Službeni list SFRJ, br. 47/1986.
 Žuvela, M. (1982): Zakon o osnovnim vlasničko pravnim odnosima, Narodne novine, Zagreb 1982.

DEMARCATIION OF BOUNDARIES IN ADMINISTRATIVE AND JUDICIAL DECISIONS

The method of demarcation of boundaries in administrative and judicial decisions are presented. A surveyor performs this work in cadastre daily, therefore he should be familiar with many laws and instructions concerning this work. The paper recommends a practical procedure in all phases of boundary demarcation. Finally, a definition of a boundary is given.

Prilmljeno: 1991-04-05